

Valtuustokausittainen alueellinen laaja hyvinvointikertomus 2023–2025

ELOISA

Etelä-Savon
hyvinvointialue

Hyväksytty:

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 27.3.2025,

Aluehallitus 5.5.2025,

Aluevaltuusto xx.xx.2025

Sisältö

Lukijalle

Tiivistelmä

Keskeisiä hyvinvoinnin ilon ja huolen aiheita Etelä-Savossa

1. Hyvinvointikertomuksen valmisteluprosessin ja tietopohjan kuvaus
2. Väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilannekuvaa Etelä-Savossa 2025
 - 2.1 Lapset, nuoret ja lapsiperheet
 - 2.2 Aikuisväestö
 - 2.3 Ikääntyneet
 - 2.4 Etelä-Savon asukkaiden näkemyksiä
 - 2.5 Yhteenveto vuoden 2024 hyte-neuvotteluista
 - 2.6 Hyte-kerroin
3. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman 2023–2025 toteutumisen arviointi

Liitteet

Lukijalle

Tämä dokumentti on aluevaltuustolle valmistettava valtuustokausittainen laaja **alueellinen hyvinvointikertomus**, josta säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (7§). Hyvinvointikertomus liitteineen kattaa myös laissa ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä säädetyn raportointivelvoitteen (5§).

Hyvinvointikertomuksessa ja sen liitteissä raportoidaan Etelä-Savon asukkaiden elinoloista, hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niihin vaikuttavista tekijöistä alueittain ja väestöryhmittäin. Lisäksi raportoidaan valtuustokauden ajalle asetettujen hyvinvointia ja terveyttä edistävien tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta. Hyvinvointikertomus kuvaa tilannetta keväällä 2025.

Laajan hyvinvointikertomuksen tietojen pohjalta valmistellaan seuraavan valtuustokauden alueellinen hyvinvointisuunnitelma.

Tiivistelmä

Vahvaa positiivista mielenterveyttä arjessaan kokee noin neljännes yläasteen 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. Nuorten kokemukset vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysisestä väkivallasta ovat harvinaisempia kuin maassa keskimäärin. Tytöt kokevat terveydentilansa keskimäärin heikoksi poikia useammin. Myös ahdistuneisuuden sekä yksinäisyyden kokemukset ovat huomattavasti yleisempiä tytöillä poikiin verrattuna, lähes 40%:lla lukiolaisista tytöistä on kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Heikko fyysinen toimintakyky ja ylipaino ovat sen sijaan pojilla yleisempiä kuin tytöillä. 7–12 -vuotiaista ylipainoisia on joka neljäs ja 8. luokan oppilaista noin 43%:lla on heikko fyysinen toimintakyky. Yli kolmannes 8. ja 9. luokan oppilaista nukkuu arkiöisin alle 8 tuntia, ja vähän nukkuvien määrä lisääntyy siirryttäessä toisen asteen opintoihin. Nuoret saavat hyvinvointiinsa tukea opiskeluhuollon ammattilaisilta ja opettajilta paremmin kuin maassa keskimäärin.

90 % vanhemmista kokee oman, lapsen ja perheen tulevaisuuden vaikuttavan hyvältä. Noin puolet 20 vuotta täyttäneistä kokee elämänlaatunsa hyväksi. Aikuisväestössä esiintyy alkoholin liikakäyttöä ja miehet käyttävät liikaa alkoholia selkeästi naisia enemmän. Terveystietoisuudeltaan riittävästi liikkuu 40% aikuisväestöstä. Kolmannes matalasti koulutetuista ja neljännes korkeasti koulutetuista uskoo, ettei todennäköisesti jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka.

Valtaosa ikääntyneistä kokee päivittäisen elämänsä turvalliseksi, vaikka liki puolet 75 vuotta täyttäneistä asuvatkin yksin. Arkitoimista selviytymisessä suuria vaikeuksia kokee 30%, naiset yleisemmin kuin miehet. 75 vuotta täyttäneistä lähes 95% kokee esteitä tai huolia sähköisten palveluiden käyttöön liittyen.

Etelä-Savossa menetetään ennenaikaisesti elinvuosia muun muassa huumeitten ja alkoholin käytön, verenkiertoelinten sairauksien sekä tapaturmien seurauksina enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Keskeisiä hyvinvoinnin ilon ja huolen aiheita Etelä-Savossa*

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Ilon aiheita:

- Fyysinen väkivalta huolta pitävien aikuisten aiheuttamana harvinaisempaa
- Opiskeluhuollon ammattilaisilta ja opettajilta saatu tuki hyvinvointiin

Huolen aiheita:

- Mielen hyvinvoinnin haasteet, liian vähäinen liikkuminen, ylipaino
- Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotiaiden korkea määrä

Aikuisväestö

Ilon aiheita:

- Lihavuuden esiintyminen vähäisempää
- Työttömien terveystarkastusten toteutuminen paremmalla tasolla

Huolen aiheita:

- Päihteiden käyttö, liian vähäinen liikkuminen
- Vältettävissä olevien menetettyjen elinvuosien korkeat määrät (mm. huumeet, alkoholi, tapaturmat)

Ikääntyneet

Ilon aiheita:

- Kokemus päivittäisen elämän turvallisuudesta parempi
- Kokemus hoitajien ja lääkäreiden vastaanottopalv. riittävydestä parempi

Huolen aiheita:

- Arkitoimista selviytymisen ja itsestä huolehtimisen koetut haasteet
- Palveluiden riittävyden turvaaminen ikääntyvän väestömäärän kasvaessa

1. Hyvinvointikertomuksen valmisteluprosessin ja tietopohjan kuvaus

Hyvinvointikertomuksen valmisteluprosessi

Alueellinen hyvinvointikertomus on valmisteltu laajassa monialaisessa yhteistyössä. Mukana valmistelussa ovat olleet Eloisasta hyvinvointikoordinaattori, hyte-vastuuhenkilö sekä kaikkien toimialojen edustajia. Etelä-Savon kunnista mukana ovat olleet hyvinvointikoordinaattorit tai muut hyvinvoinnin edistämisen koordinoinnin vastuuhenkilöt.

Järjestöjen sekä kuntien ääni ja asiantuntijuus on tuotu osaksi hyvinvointikertomusta myös vuoden 2024 hyte-neuvottelujen yhteenvedon kautta.

Etelä-Savon asukkaiden ääni on tuotu näkyväksi alueen asukkaille suunnattujen hyvinvointiin liittyvien kyselyjen tulosten kautta (perheiden kysely 2023 ja alueellinen päihdetilannekysely 2024)

Väestön hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tilastotietoja on kerätty ja tarkasteltu tammikuussa 2025 (mm. sähköinen hyvinvointikertomus -työkalu / Sotkanet). Indikaattorimateriaalista on tehty nostoja soveltuvien osin osaksi tätä hyvinvointikertomus-dokumenttia. Indikaattoritiedot ovat kuvattu laajemmin liitemateriaaleissa. Etelä-Savon lähisuhdeväkivallan alueellisesta tilannekuvasta on tehty erillinen selvitys vuonna 2024, joka on lisätty liitteeksi.

Alueellisen valtuustokausittaisen hyvinvointikertomuksen tietopohja

1) Kansallisesti määritellyt hyte-tiedot

- Alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisällöt soveltuvin osin ja täydennettynä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 29§)
- Hyvinvointialueen hyte-kerroin indikaattorit (Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 15§)
- Lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmakokonaisuuksia tukevia tietosisältöjä soveltuvin osin mm. Kouluterveyskyselystä ja Terve Suomi -tutkimuksesta (Lastensuojelulaki 12§, Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 5§)

2) Eloisan tuottamat hyte-tiedot

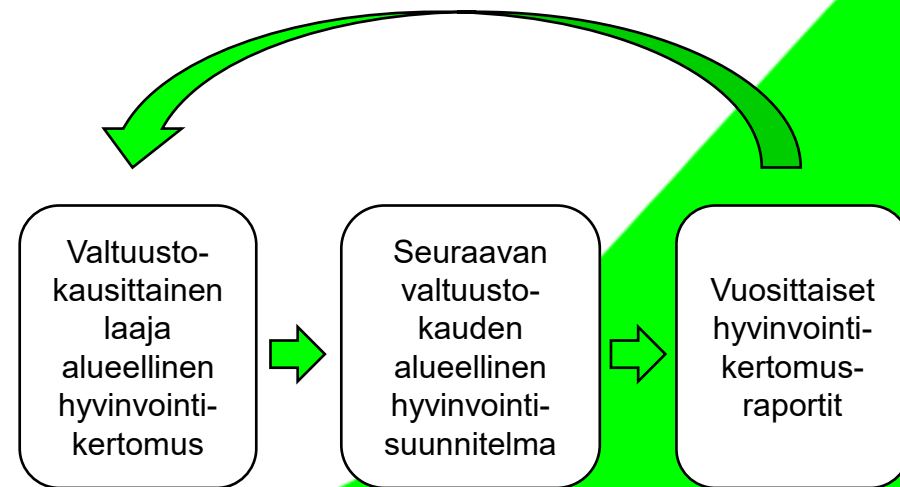
- Hyvinvointiin ja terveyteen liittyvän neuvonnan/ohjauksen, terveystarkastusten sekä annettujen rokotusten määrät
- *Jatkossa mahdollisesti Etelä-Savon hyvinvointitarjottimen analytiikkaa sekä rakenteellisen sosiaalityön tietoja*

3) Kuntien, järjestöjen ja yhdistysten hyte-tiedot

- Yhteenveto hyte-neuvotteluista (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7§)
- Järjestöjen ja yhdistysten toimintaedellytysten tukeminen (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7§)

4) Etelä-Savon asukkaiden osallisuus

- Perheiden kysely 2023 ja alueellinen päihdetilannekysely 2024 (Laki hyvinvointialueesta 29§)

2. Väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilannekuvaa Etelä-Savossa 2025

Lapset, nuoret ja lapsiperheet 1/2

Etelä-Savon
hyvinvointialue

Fyysinen toimintakyky ja ylipaino:

Oppilaat, joilla on heikko fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) v.2024
(lähde: Opetushallitus)

5 luokan oppilaista 39,4% (v.2022 39,1%)

Tytöt 37,6%

Pojat 41,1%

8 luokan oppilaista 42,8% (v.2022 38%)

Tytöt 40,2%

Pojat 45,3%

Ylipainon (ml.lihavuus) yleisyys v.2023
(lähde: FinLapset rekisteriseuranta / THL)

2–6 vuotiaat 20,1% (v.2021 22,1%)

Tytöt 15,4%

Pojat 24,6%

7–12 vuotiaat 24,7% (v.2021 27,7%)

Tytöt 29,7%

Pojat 19,5%

13–16 vuotiaat 26,4% (v.2021 26,4%)

Tytöt 20,5%

Pojat 31,7%

Kokemus omasta terveydentilasta:

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi v.2023
(lähde: Kouluterveyskysely / THL)

**4. ja 5. luokan
oppilaista
10,4%**

Tytöt: 12,1%
Pojat: 8,7%

**8. ja 9. luokan
oppilaista
25,3%**

Tytöt: 34,6%
Pojat: 14,9%

**Lukion 1. ja 2 vuoden
opiskelijoista
29,5%**

Tytöt: 37,4%
Pojat: 18,6%

**Ammatillisen oppilaitoksen
1. ja 2. vuoden opiskelijoista
26%**

Tytöt: 33,5%
Pojat: 20,1%

Uni ja ravitsemus:

Nukkuu arkisin alle 8 tuntia v.2023
(lähde: Kouluterveyskysely / THL)

**8. ja 9. luokan
oppilaista 35,9%**
(v.2021 25,5%)

**Lukion 1. ja 2 vuoden
opiskelijoista 40,5%**
(v.2021 45,3%)

**Ammatillisen oppilaitoksen
1. ja 2. vuoden opiskelijoista 50,2%**
(v.2021 57,4%)

Ei syö koululounasta päivittäin v.2023
(lähde: Kouluterveyskysely / THL)

**8. ja 9. luokan
oppilaista 30,8%**
(v.2021 25,3%)

**Lukion 1. ja 2 vuoden
opiskelijoista 34,5%**
(v.2021 29,5%)

**Ammatillisen oppilaitoksen
1. ja 2. vuoden opiskelijoista 40,2%**
(v.2021 36,4%)

Lapset, nuoret ja lapsiperheet 2/2

Etelä-Savon
hyvinvointialue

Mielen hyvinvointi:

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus v.2023

(lähde: Kouluterveyskysely / THL)

8. ja 9. luokan oppilaista 20,9% (v.2021 17,9%)

Tytöt 34,3%

Pojat 7,7%

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 25,9% (v.2021 19,2%)

Tytöt 39,5%

Pojat 6,5%

Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 19,4%
(v.2021 14,1%)

Tytöt 30,7%

Pojat 10,5%

Tuntee itsensä yksinäiseksi v.2023

(lähde: Kouluterveyskysely / THL)

8. ja 9. luokan oppilaista 14,6% (v.2021 14,9%)

Tytöt 21,1%

Pojat 7,8%

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 19,5% (v.2021 16,1%)

Tytöt 25,8%

Pojat 10,9%

Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 15,8%
(v.2021 14,6%)

Tytöt 22,2%

Pojat 10,7%

Päihteiden käyttö ja saatavuus:

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista v.2023 (lähde: Kouluterveyskysely / THL)

8. ja 9. luokan
oppilaista 7,7%
(v.2021 6,3%)

Lukion 1. ja 2. vuoden
opiskelijoista 7%
(v.2021 3,9%)

Ammatillisen oppilaitoksen
1. ja 2. vuoden opiskelijoista 16,6%
(v.2021 16,9%)

Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita v.2023 (lähde: Kouluterveyskysely / THL)

8. ja 9. luokan
oppilaista 50,4%
(v.2021 46,6%)

Lukion 1. ja 2. vuoden
opiskelijoista 59%
(v.2021 47,4%)

Ammatillisen oppilaitoksen
1. ja 2. vuoden opiskelijoista 63,8%
(v.2021 55,3%)

Lapsiperheiden elinolot:

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti
saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä v.2023

(lähde: Toimeentulorekisteri / THL)

1,8% (v.2021 2%)
Koko maa 2,6%

Yhden vanhemman perheet, %
lapsiperheistä v.2023

(lähde: Tilastokeskus)

25,7% (v. 2021 25%)

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä v.2023

(lähde: Lastensuojelun avohuollon asiakkaat / THL)

4974 (v.2021 3585)

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat,
% vastaavan ikäisestä väestöstä v.2023

(lähde: Lastensuojelurekisteri / THL)

2,4% (v. 2021 2%)
Koko maa: 1,6%

Aikuisväestö 1/2

Etelä-Savon
hyvinvointialue

Fyysinen toimintakyky ja ylipaino:

Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus, 20 - 64-vuotiaat v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

58,2% (v.2020 59,9%)

Naiset 37,6%

Miehet 41,1%

Lihavien osuus (kehon painoindeksi BMI ≥ 30 kg/m²), 20 vuotta täyttäneistä v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

20% (v.2020 23,9%)

Naiset 23,6%

Miehet 16,6%

Kokemus elämänlaadusta ja osallisuudesta:

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus 20 vuotta täyttäneistä v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

47,8% (v.2020 55,6%)

Naiset 49,1%

Miehet 46,6%

Erittäin heikko osallisuuden kokemus 20 vuotta täyttäneistä v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

Matala koulutus 13,1%

Keskitason koulutus 7,4%

Korkea koulutus 8,3%

Syrjäytymisriski ja työelämässä jaksaminen:

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmies-palvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä v.2022 (lähde: Tilastokeskus)

17,8% (v.2020 20,2%)

Naiset 15,7%

Miehet 19,6%

Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksu työskennellä vanhuuseläkeikään saakka 20 - 74-vuotiaista v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

Matala koulutus 33%
(v.2020 33,7%)

Keskitason koulutus 22,7%
(v.2020 24,2%)

Korkea koulutus 25,9%
(v.2020 20,2%)

Aikuisväestö 2/2

Mielen hyvinvointi:

Positiivinen mielenterveys (SWEMWBS) -mittarin pistemäärä asteikolla 7-35p (keskiarvo) 20 vuotta täyttäneistä v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

23,5% (v.2020 24,3%)

Naiset 23,8%

Miehet 23,2%

Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus 20-64 vuotta täyttäneistä v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus (THL)

18,8% (v.2020 14,7%)

Naiset 20,7%

Miehet 17,1%

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus 20 vuotta täyttäneistä v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

14,1% (v.2020 9,5%)

Naiset 12,8%

Miehet 15,2%

Päihteiden käyttö:

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C), 20 - 64-vuotiaat v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

31,5% (v.2020 34,3%)

Naiset 22,8%

Miehet 39,3%

Päivittäin tupakoivien osuus 20 vuotta täyttäneistä v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

11,5% (v.2020 11,3%)

Naiset 8,8%

Miehet 14,1%

Ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet (PYLL)

Menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 25–80 vuotta Etelä-Savossa verrattuna koko maan tasoon v.2022 (lähde: Tilastokeskus & FCG*)

PYLL-indikaattori	Etelä-Savon HVA	Koko maa
Alkoholikuolemat	961	817
Keuhkosairaudet	412	385
Verenkiertoelinten taudit	1979	1709
Tapaturmat	976	600
Itsemurhat	666	513

*FCG:n raportilla on todettu, että Etelä-Savossa on maan suurimmat elinvuosien kokonaismenetykset PYLL-indeksien valossa. Raportissa kuvataan, Etelä-Savossa on myös maan suurimmat huumausaineista johtuvat menetetyt elinvuodet (tietoja ei saatavilla sotkanetissä).

Etelä-Savon
hyvinvointialue

Ikääntyneet 1/2

Toimintakyky ja arjessa pärjääminen:

Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

65 vuotta täyttäneet **65,5%**
(v.2020 64,9%)

75 vuotta täyttäneet **74,7%**
(v.2020 73,8%)

Itsestä huolehtimisessa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus, 75 vuotta täyttäneet v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

10% (v.2020 9,4%)

Naiset 9%

Miehet 11,2%

Arkitoimissa vähintään suuria vaikeuksia kokevien osuus, 75 vuotta täyttäneet v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

29,9% (v.2020 35,8%)

Naiset 37,2%

Miehet 21%

Turvallisuuden kokemus:

Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi kokeneiden osuus v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

65 vuotta täyttäneet **59,2%**
(v.2020 61,6%)

75 vuotta täyttäneet **54%**
(v.2020 54,7%)

Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus v.2022 (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

65 vuotta täyttäneet **3,9%**
(v.2020 2,4%)

75 vuotta täyttäneet **5%**
(v.2020 2,4%)

Elinolot:

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä v.2023 (lähde: Tilastokeskus)

47,3% (v.2021 48,1%)

Etelä-Savon
hyvinvointialue

Ikääntyneet 2/2

Etelä-Savon
hyvinvointialue

Mielen hyvinvointi:

**Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus,
75 vuotta täyttäneet v.2022** (lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

13,1% (v.2020 9,2%)

Naiset 11,9%

Miehet 14,6%

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, 75 vuotta täyttäneet v.2022

(lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

12,7% (v. 2020 12,7%)

Päihteiden käyttö:

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) v.2022

(lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

65 vuotta täyttäneet 33,6% (v.2020 29,3%)

Naiset 15,3%

Miehet 48,6%

75 vuotta täyttäneet 16,8% (v.2020 19,8%)

Naiset 5,9%

Miehet 27,1%

Kaatumiset ja lonkkamurtumat:

**Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät
hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä /
10 000 vastaavan ikäistä v.2023**

(lähde: Erikoissairaanhoidotilasto / THL)

299,1

**Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä,
% vastaavan ikäisestä väestöstä v.2023**

(lähde: Erikoissairaanhoidotilasto / THL)

0,7%

Sähköisiin palveluihin liittyvät huolet:

Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä v.2022

(lähde: Terve Suomi -tutkimus / THL)

65 vuotta täyttäneet **91,5%**
(v.2020 89,7%)

75 vuotta täyttäneet **94,2%**
(v.2020 92%)

Etelä-Savon asukkaiden näkemyksiä*

Perheiden kysely 2023

(763 vastannutta perhettä)

Osallistuminen
avoimen
kohtaamispaikan
toimintaan on
lisääntynyt
selkeästi

Tietoa toiminnoista ja
palveluista hankitaan
eniten tuttavien ja
somekanavien sekä
toimijoiden
tiedotuskanavista

Perheiden mielestä arjen
sujuvuutta
elämäntilannemuutoksissa
tuettaisiin parhaiten helpolla
yhteydenotolla, aidolla
kohtaamisella ja kuuntelemisella,
lastenhoito- ja kotiavulla sekä
matalan kynnyksen
keskusteluavulla ilman
ajanvarausta ja laajoilla
aukioloajoilla

Isovanhempien
antama apu on
edelleen selkeästi
tärkein tuki
lapsiperhearjen
sujuvuuden
helpottamisessa

Lapsille ja nuorille
toivottiin enemmän
höntsäliikuntaa liian
tavoitteellisen
kilpatoiminnan
lisäksi

Palveluiden
saavutettavuutta
pitäisi parantaa
sekä tarjota ja
kehittää
varhaisen tuen
työmuotoja

Alueellinen päihdetilannekysely 2024

(1002 vastaajaa)

"Ikäihmisille
ystäviä etteivät
syрjäytyisi."

"Nuorille
yhteisöllistä ja
merkitykselli-
stä tekemistä"

"Koululle voisi
useammin
jalkautua esim.
kokemusasian-
tuntijoita."

"Enemmän resurssia
ennaltaehkäisevään
kunnassa tehtävään
työhön sekä parempaa
tiedottamista
hyvinvointialueen
tukipalveluista
päihderiippuvaisille
aikuisille."

"Päihhteettömiä
tapahtumia."

"Monet
vanhemmat eivät
tunnista vapea,
eivätkä myöskään
nikotiinipusseja."

"Nuoriin tulisi panostaa
erilaisilla toimilla,
sisällyttäen opintoihin,
vapaa-aikaan ym. Nuorille
vapaa-ajan viettämisen
mahdollisuuksia
enemmän, jossa turvallisia
aikuisia lähellä."

Yhteenveto vuoden 2024 hyte-neuvotteluista

- Sote-järjestämislain 7§:n mukaiset vuosittaiset hyte-neuvottelut järjestettiin joulukuussa 2024. Neuvotteluihin osallistui Eloisan henkilöstön lisäksi 9/12 Etelä-Savon kuntaa ja 3/4 Etelä-Savon sote-kattojärjestöä.
- Neuvotteluissa aiheina olivat muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alueelliset tarpeet, rakenteet ja toimeenpano.

Nostoja kuntanäkökulmasta

Alueellisia ilon aiheita	Alueellisia haasteita	Miten hyte-yhteistyötämme voisi kehittää?
Monipuolinen harrastus- ja liikuntapaikkatarjonta	Päihteet, mielen haasteet, liikkumattomuus, osallisuus	• Hyvinvointikertomusten ja -suunnitelmien aikataulujen ja indikaattoreiden yhtenäistäminen • Hyte-yhdyspintojen määrittely ja visualisointi
Kunta tukee tapahtumia ja järjestöjä	Väestön ikääntyminen	
Eloisan kanssa tehtävä hankeyhteistyö	Lasten ja nuorten kokonaisvaltainen tukeminen	
Perusturvallisuuden tunne suht vahva	Tiedolla johtaminen ja vaikuttavuuden arviointi	
Kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen on resursoitu	Hyte-henkilöresurssin varmistaminen	

Nostoja järjestönäkökulmasta

Alueellisia ilon aiheita	Alueellisia haasteita	Miten hyte-yhteistyötämme voisi kehittää?
Uudet ratkaisut, kuten etäpalvelut ja digitaaliset apuvälineet	Ihmisten taloudellinen eriarvoisuus ja nuorten syrjäytyminen	• Alueellisesta järjestöyhteistyön toimintamallista sopiminen
Kaupunkiympäristön viihtyisyys	Väestön ikääntyminen	
Aktiiviset yhdistykset ja niiden tarjoama toiminta	Päihteiden käyttö ja yksinäisyys	
Herkkyys lasten ja lapsiperheiden tarpeille	Yhdistysten rahoitusten väheneminen ja sote-leikkaukset	

Hyvinvointialueen hyte-kerroin

(lähde: Sotkanet)

Eloisan hyte-kerroin:

2023: 59/100 pistettä
2024: 41/100 pistettä

Eloisan hyte-kerroin €-osuus:

2023: 5 484 600 €
2024: 5 957 100 €

Prosessi-indikaattori	Skaalattu pistemäärä 2023		Skaalattu pistemäärä 2024
Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	100/100		0/100
Kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	100/100		26/100
Koulukuraattorin työpanoksen määrä viikossa jaettuna 100 oppilaalla	48/100		73/100
Koulupsykologin työpanoksen määrä viikossa jaettuna 100 oppilaalla	56/100		88/100
Lasten tuhkarokko-vihurirokko-sikotauti (MPR) – rokotuskattavuus	87/100		93/100
Alkoholinkäytön mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski	0/100		0/100
Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito -suosituksen mukaisesti	xx/100		12/100
Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään	68/100		83/100

Hyvinvointialueen hyte-kerroin

(lähde: Sotkanet)

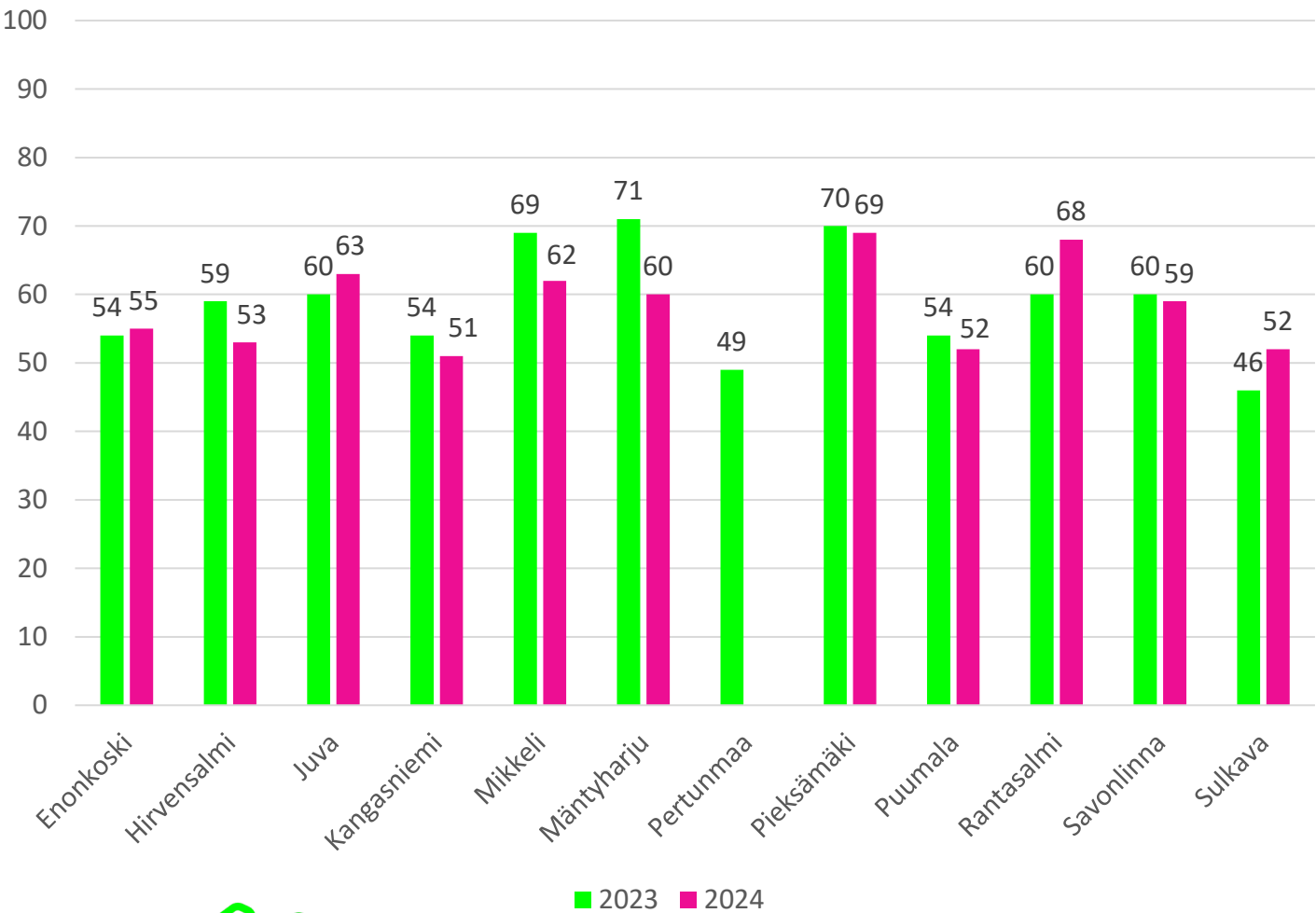
Hyvinvointialueiden
ajantasaista hyte-kerroin
tilannetta pystyy
seuraamaan THL:n
raportilta.

Tulosindikaattori	Skaalattu pistemäärä 2023		Skaalattu pistemäärä 2024
Vammojen ja myrkytysten hoidosta aiheutuvat sairaalahoitojaksot tai sairaalassa hoidetut potilaat tai molemmat	76/100		41/100
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä	68/100		7/100
Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 18–24-vuotiaat, prosenttia ikäluokasta	28/100		58/100
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, prosenttia ikäluokasta	74/100		38/100
Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat (pois lukien elimelliset aivo-oireyhtymät ja älyllinen kehitysvammaisuus), prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä	19/100		82/100

Etelä-Savon kuntien hyte-kerroin

(lähde: Sotkanet)

Hyte-kerroin 0–100

Kunta	Hyte-kerroin €-osuus 2023	Hyte-kerroin €-osuus 2024
Enonkoski	20 500 € 15,4 € / asukas	22 500 € 16,5 € / asukas
Hirvensalmi	34 600 € 16,7 € / asukas	34 100 € 16 € / asukas
Juva	98 000 € 17,1 € / asukas	111 900 € 18,9 € / asukas
Kangasniemi	78 500 € 15,4 € / asukas	80 800 € 15,3 € / asukas
Mikkeli	1 013 600 € 19,7 € / asukas	998 900 € 18,6 € / asukas
Mäntyharju	110 800 € 20,1 € / asukas	131 100 € 17,9 € / asukas
Pertunmaa	22 200 € 14 € / asukas	-
Pieksämäki	335 800 € 19,8 € / asukas	363 700 € 20,6 € / asukas
Puumala	32 300 € 15,4 € / asukas	33 900 € 15,5 € / asukas
Rantasalmi	56 100 € 17,1 € / asukas	69 500 € 20,4 € / asukas
Savonlinna	546 700 € 17,2 € / asukas	579 200 € 17,6 € / asukas
Sulkava	31 100 € 13,2 € / asukas	38 500 € 15,7 € / asukas
Kaikki kunnat yht.	2 380 200 €	2 464 100 €

3. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman 2023–2025 toteutumisen arviointi

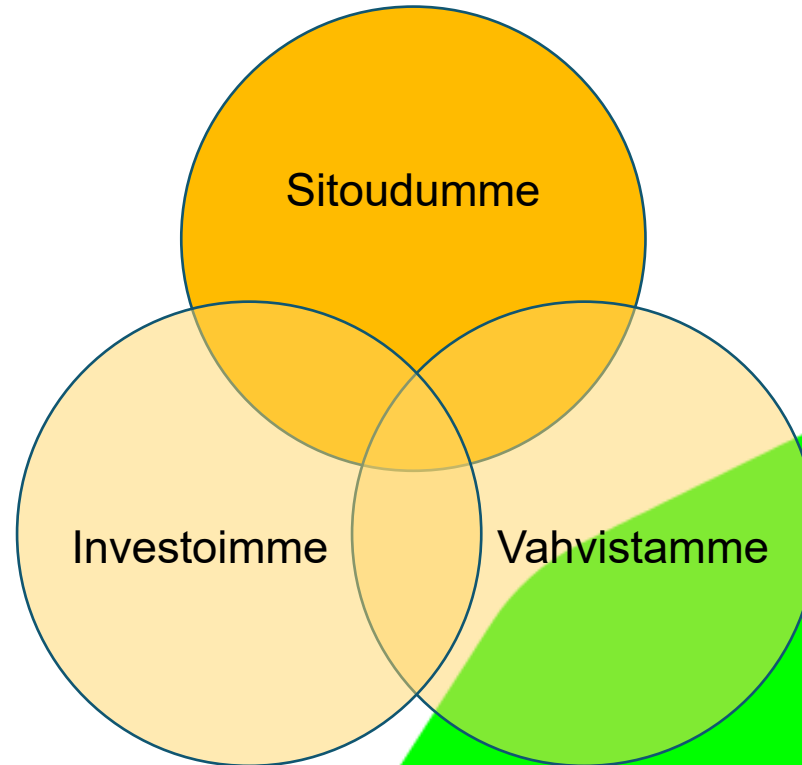
Alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2023–2025

SITOUDUMME

hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen lisäämällä alueellista yhteistyötä vahvistaaksemme asukkaiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Tuemme monipuolisesti esteettömiä ja saavutettavia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Vähennämme eriarvoisuutta ja huono-osaisuutta lisäävää kehitystä tunnistamalla ihmisen ainutlaatuisuuden, arvokkuuden ja yksilölliset tarpeet.

INVESTOIMME

kestävään hyvinvointiin kehittämällä hyvän elämän edellytyksiä Etelä-Savossa ohjaamalla asukkaita elinympäristön kestävään hyödyntämiseen ja terveellisiin elintapoihin sekä tukemalla ja vahvistamalla eri ikäisten ihmisten toimijuutta sekä fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja kognitiivista toimintakykyä.

VAHVISTAMME

ja kehitämme turvallisuuskulttuuria ehkäisemällä hyvinvointia vaarantavia riskitekijöitä, kuten tapaturmia, kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa. Suojaamme mielen hyvinvointia ja edistämme päihteetöntä elämäntapaa organisoimalla ehkäisevää päihdetyötä sekä toimimalla yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tekoja 2023–2025*

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Sähköisen perhekeskuksen kokonaisuuden käyttöönotto ensimmäisenä hyvinvointialueena. Perhekeskustoiminnan mukaiset perheiden avoimet kohtaamispaikat lähes kaikissa kunnissa.

Lasten ja nuorten palveluissa on lisätty päihdeosaamista rekrytoimalla päihdetyöntekijöitä hyvinvointialueelle.

Opiskeluterveydenhuoltoon on lisätty mielenterveys- ja riippuvuusosaamista.

Pelastustoimen turvallisuusviestintä: Päiväkotijä ja kouluvierailut vuosittain (Nou Hätä- ja Punainen Liitu -kampanjat).

Aikuisväestö

Kokemusasiantuntijoiden ja järjestö-toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön lisääminen mielenterveys- ja riippuvuuspalveluissa.

Etelä-Savon hyvinvointitarjottimen julkaisu sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintamallin käyttöönotto. Hyvinvointitarjottimelta löytyy tietoa kuntien, järjestöjen, seurakuntien sekä hyvinvointialueen järjestämistä hyte-palveluista, sekä hyvinvoinnin edistämisen itse- ja omahoito-ohjelmia.

OmaEloisa-sovellukseen julkaistut hyte-digipolut: Irti tupakasta, nuku paremmin, irti ongelmallisesta rahapelaamisesta, juo vähemmän, mielen hyvinvointi.

Pelastustoimen turvallisuusviestintä: Alueen asukkaille ja kausiväestölle vuosikellon mukaisesti suunnattu teemaviestintä.

Ikääntyneet

Maksuton Ikäneuvola-toiminta koko hyvinvointialueelle Sulkavaa lukuun ottamatta. Toiminta laajenee Sulkavalle 2025 aikana.

Senioreiden elintapaohjaus. Jatkossa tavoitteena laajentaa toiminta koko hyvinvointialueelle.

Vapaaehtoistyön ja järjestöyhteistyön kehittäminen. Vanhusneuvoston kanssa tehtävä yhteistyö.

Vajaaravitsemuksen sekä kaatumisvaaran tunnistamisen, ehkäisyn ja hoidon toimintamallit.

Pelastustoimen ja ikääntyneiden kotiin vietävien palveluiden yhteinen asumisturvallisuuden parantamisen toimintamalli.

Pelastustoimen turvallisuusviestintä: Erityisesti harvaan asutuilla alueilla asuville sekä tuetusti kotona asuville ikäihmisille suunnattu viestintä.

Kaikki ikäryhmät

Etelä-Savon ehkäisevän päihdetyön suositusten valmistuminen.

Hyvinvointialueelle on rekrytoitu lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattori. Rekrytoinnilla on vahvistettu alueen ammattilaisten väkivallan vastaisen työn osaamista ja kehitetty yhteistyö-rakenteita.

Kehitetty mielenterveyden ja riippuvuuksien määrittämisarviointi- ja hoitajaksot koko hyvinvointialueelle kaikkiin ikäryhmiin.

Etelä-Savon kumppanuusstrategian valmistelu ja hyväksyminen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on osa strategiaa ja sen toimeenpanoa.

Eloisan perusterveydenhuollon (ml. suun terveydenhuollon) palveluissa toteutunut hyvinvointiin ja terveyteen liittyvä neuvonta ja ohjaus, terveystarkastukset sekä rokotustoiminta

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvän neuvonnan ja ohjauksen määrät
2023 = 58 985 kpl
2024 = **110 165 kpl**
- Terveystarkastusten määrä
2023 = 42 954 kpl
2024 = **50 253 kpl**
- Rokotusten määrä
2023 = 58 513 kpl
2024 = **80 840 kpl**

Tiedot perustuvat potilastietojärjestelmään tehtyihin kirjauksiin.

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman toteutuminen Etelä-Savon kuntien näkökulmasta 2023–2025 1/2

Enonkoski

- Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa muun muassa hyvinvointiin liittyvien tapahtumien ja liikuntaneuvonnan toteuttamisen avulla.
- Olemme panostaneet hyvinvointityön kehittämiseen ja näkyväksi tekemiseen. Kestävää hyvinvointia edistää kunnan hyvinvointityöryhmä, ehkäisevän päihdetyönryhmä sekä kunnan erilaiset kuntalaisten osallistamisillat kuten hyvinvointifoorumi.
- Ylpeyden aiheena erityisen hyvä liikuntaneuvonta-palvelumme.

Hirvensalmi

- Elintapaohjauksessa on kehitetty ja toteutettu hyvää yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen kesken.
- Perhekeskustoiminnassa yhteistyö on vielä alussa, joitakin toimenpiteitä on saatu käyntiin.
- Järjestöjen tukemisessa on otettu askelia eteenpäin. Yhteinen näkemys kunnan ja hyvinvointialueen rooleista järjestöjen tukemisessa
- Yhteistoiminta hyte-työn suhteen on kehittynyt. Yhteiset suuntaviivat luotu.

Juva

- Kumppanuuspöydän järjestäminen, Kirjasto- ja kulttuuripalvelut järjestävät yhteistyössä eri toimijoiden kanssa esim. kielikahvilat sekä osallistuminen Joulupostia-kampanjaan.
- Kunta toteuttaa elintapaohjauksen yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvoston sekä paikallisten yrittäjien kanssa.
- Kunnassa otettiin käyttöön sähköiset pelastus-suunnitelmat ja toteutettiin turvallisuuskävely monialaisessa yhteistyössä. Läsnäolomallin käyttöönotto kouluissa sekä Työhyvinvoinnin portaat -työkirja käyttöön henkilöstön kanssa.

Kangasniemi

- Osallistumme aktiivisesti maakunnallisiin työryhmiin.
- Hyvinvointityön koordinointiin resurssoititiin vuonna 2024.
- Hyvinvointityön tavoitteita on edistetty aktiivisesti ja samalla työstä on tehty näkyvää.
- Liikunnallista elämäntapaa tuetaan eri ikäryhmissä tarjoamalla tiloja sekä edullisia liikuntapaikkoja ja ryhmäohjausta myös Eloisan kanssa yhteistyössä.
- Lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastamiseen panostetaan myös Harrastamisen Suomen malli -hankkeella sekä nuorisotoimen toteuttamilla ryhmillä.
- Toiminnan tavoitteita arvioidaan monialaisissa työryhmissä ja yhdessä suunnitellaan toiminnan kehittämistä.
- Hyvinvointityötä tukevat seuraavat monialaiset työryhmät: lasten, nuorten ja lapsiperheiden ryhmä, ehkäisevän päihdetyön ryhmä sekä vanhus- ja vammais-neuvosto.

Mikkeli

- Yhdyspintatyötä Eloisan kanssa tehdään erilaisilla foorumeilla, työryhmissä ja yhteistyössä. Esimerkiksi Väkivallaton Etelä-Savo -työryhmä, perhekeskustyö, elintapaohjaus sekä kehittämishanketyö, kuten hyvinvointitarjotin.
- Järjestöavustusperiaatteiden yhteensovittamistyö vaatii edelleen kehittämistä.
- Yhteistyötä mielen hyvinvoinnin ja päihteiden käytön ehkäisyyn tulee edelleen vahvistaa.
- Mahdollisuuksia on edelleen tiivistää yhteistyötä terveellisten elintapojen edistämiseen, kuten terveelliseen ravitsemukseen ja liikunnan lisäämiseen.
- Osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistyötä tehdään aktiivisesti.

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman toteutuminen Etelä-Savon kuntien näkökulmasta 2023–2025 2/2

Etelä-Savon
hyvinvointialue

Mäntyharju

- Mäntyharju on laajalti mukana olennaisissa alueellisissa verkostoissa sekä edistää hyvinvointia omassa kunnassa yhteistyöllä.
- Kunnassa on toteutettu ja toteutetaan lukuisia hankkeita. Osallisuus ja yhdenvertaisuus ovat mukana näiden hankkeiden toteuttamisessa.
- Maksutonta liikuntaneuvontaa on kehitetty ja jalkautettu hanketoiminnalla osaksi kunnan peruspalveluita. Liikunta- ja kulttuuriavustuksien avulla tuettiin yhdistyksiä ja seuroja, jotka ovat tarjonneet laaja-alaisia mahdollisuuksia eri ikäisille kuntalaisille.
- Ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön poikkihallinnollinen suunnitelma valmistui vuosille 2024–2025.

Pieksämäki

- Toteutettu maksuttomia sekä edullisemmaksi hinnoiteltuja kulttuuri-, liikunta- sekä nuorisotoimen toimintoja.
- Kulttuurista hyvinvointia –hankkeessa kehitetty jalkautuvia kulttuuripalveluja hoivalaitoksiin, vahvistettu menetelmäosaamista sekä edistetty lasten ja nuorten kulttuurilähete- ja -luotsitoimintaa. Laadittu kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Kattojärjestö-tapaamiset sekä järjestöjen ja kaupungin yhteistyö -asiakirja päivitetty ja edelleen toiminnassa.
- Nuorisotoimi koordinoi ennaltaehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelmaa ja siihen liittyvää vuosikelloa. Osallisuussuunnitelmaa toteutettu yhteistyössä eri hallintokuntien, paikallisten järjestöjen sekä seurakunnan kanssa.
- Koulujen yhteyteen rakennetut lähiliikuntapaikat ja kehitetyt leikkipuistot mahdollistavat liikkumista niin koulupäivien aikana kuin vapaa-ajallakin.
- Suomi liikkeelle ohjelmassa kolme eri hanketta: Yläkoulun Move-hanke, varhaiskasvatuksen Seniorit-juniorit -liikkumaan teema ja työikäisille Liikkuva elämäntapa -hanke.
- Ympäristöä ja tiloja kehitetään terveellisten, turvallisten ja esteettömien elinympäristöjen luomiseksi. Puistojen ja liikuntapaikkojen kunnossapito on keskiössä.

Puumala

- Käynnistetty kuntien ja yhdistysten yhteistyö kumppanuuspöytämallia mukaillen sekä lähetty yhdistyskirjeitä ajankohtaisista asioista.
- Ryhmämuotoinen elintapaohjaus senioreille yhdessä Eloisan kanssa aloitettu 2024 ja toiminta jatkuu edelleen.
- Liikuntaneuvontaa edelleen kehitetty hanketyönä, kohde-ryhmänä työikäisten ja senioreiden lisäksi lapsiperheet.
- ”Kokoa oma poppoo” -toiminta mahdollistaa kulttuurikummitoiminnan.
- Puumalan Unicef Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelma sisältää paljon yhteneväisiä toimintoja alueellisen hyvinvointisuunnitelman kanssa.
- Aktiivinen osallistuminen E-S vaikuttamistoimielimiin, kuten nuorisovaltuustoon ja vanhus- ja vammaisneuvostoon.

Rantasalmi

- Aktiivinen toiminta eri tasojen ja myös monialaisissa paikallisissa työryhmissä niiden tavoitteita edistäen.
- Osallisuussuunnitelma ja enakkovaikutusten arviointityökalut valmisteltu käyttöön.
- Liikunnan- ja elintapaohjauksen palvelupolkua kehitetty hankkeilla.
- Edistetty Voimaa Vanhuuteen -toimintaa.
- Tuettu hyvinvointialueen kampanjoita eri ehkäisevän työn teemoissa ja oltu mukana jalkauttamisessa mm. etsivän nuorisotyön kautta.
- Avantouintipaikka avattu.

Savonlinna

- Asukasillat toteutettu keväällä ja syksyllä.
- Yhteisöllisyysavustukset jaettu.
- Osallistuttu alueellisiin hyte-työryhmiin.

Sulkava

- Liikuntaneuvonta-palvelu käynnistetty 2024.
- On pidetty kuntalaisiltoja, joilla osallistettu kuntalaisia (uuden koulun hankesuunnittelu, kulttuuri-kahvit, seurafoorumi, yhdistysillat).
- Nuorten huolilaatikko.
- Esteetön laavu palvelu-talojen läheisyydessä.
- Liikenneturvallisuus-työryhmä.
- Ilmaiset liikunta- ja kulttuuripalvelut senioreille ja lapsille, uimahallimatkat, tuolijumpat, kotiseuturetket.
- Monialainen lapsi- ja perhetyön työryhmä.

Alueellisen hyte-yhteistyön vahvistuminen valtuustokaudella 2023–2025

- Valtuustokauden aikana alueella on käynnistynyt hyvinvointikoordinaattoreiden verkosto
- Valtuustokauden aikana myös erilaiset teemalliset hyte-verkostot ovat aloittaneet tai jatkaneet toimintaansa eri toimijoiden yhteistyönä:
 - Etelä-Savon elintapaohjausverkosto
 - Väkivallaton Etelä-Savo työryhmä
 - Etelä-Savon perhekeskustoimijat
 - Etelä-Savon alueellinen ehkäisevän päihdetyön työryhmä

Etelä-Savon järjestöjen ja yhdistysten toimintaedellytysten tukeminen 2023–2025

Kunnat	Myönnettyt avustukset € 2023	Myönnettyt avustukset € 2024	Talousarviomääräraha avustuksille € 2025
Enonkoski	41 159	41 800	68 000
Hirvensalmi	21 500	21 500	21 500
Juva	109 633	92 549	93 812
Kangasniemi	40 000	40 000	40 000
Mikkeli	310 252	320 324	Edellisten vuosien mukainen
Mäntyharju	43 000	41 200	49 000
Pieksämäki	174 100	174 100	170 100
Puumala	12 195	14 633	22 000
Rantasalmi	96 440	90 000	90 000
Savonlinna	96 550	52 000	15 000
Sulkava		10 995	12 000
Eloisa			
1: Sote-yhteisöavustus 2: Yhteisöauttamisen kumppanuusavustus	Avustukset yhteensä 600 000	1: 200 000 2: 390 000	1: 250 000 2: 373 000

Avustukset järjestöille ja yhdistyksille kuntien ja hyvinvointialueen talousarviovaroista yhteensä vuosina 2023–2025: ~4 753 342 €
(Huom. kunnat saattavat jakaa avustuksia myös testamenttivaroista, jotka osassa kuntia voivat olla merkittäviä. Näitä ei ole huomioitu tarkastelussa)

Liitteet

Liite 1. Indikaattorien osoittama hyvinvointi hyvinvointialueittain

Liite 2. Indikaattorien osoittama hyvinvointi Etelä-Savon kunnittain

Liite 3. Etelä-Savon alueellinen lähisuhdeväkivallan tilannekuva ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn tavoitteet 2025

Lisätietoja alueellisesta hyvinvointikertomuksesta:

Hyvinvointikoordinaattori Terho Korhonen
terho.korhonen@etelasavonha.fi

**Etelä-Savon
hyvinvointialue**